

Quan l'arcàdia es troba a Marlboro Country

Joan Bover

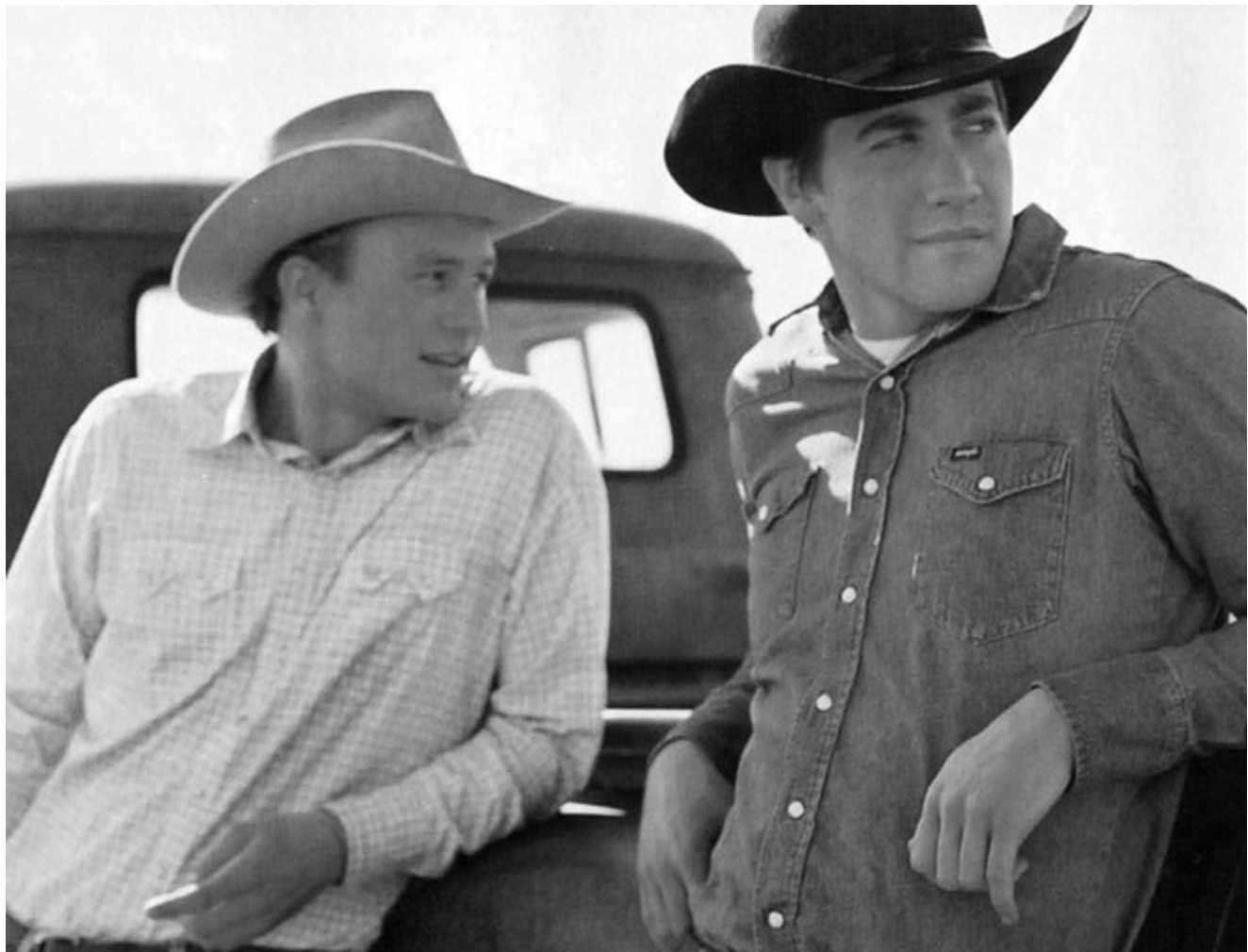
Una història d'amor que no pronuncia "t'estim" ni una sola vegada en tot el metratge és, si més no, digna d'atenció. Aquest és el cas de *Brokeback Mountain* (Ang Lee, 2005).

En el primer "capítol", situat a Wyoming l'any 1963, sembla que l'esteticisme acabarà fent-se seva la pel·lícula. Una guitarra lànguida acompanya un enfilall de postals muntanyenques. D'antuvi, aquestes imatges semblen més interessades a explorar les peculiaritats cromàtiques del paisatge que no a complir qualche funció dramàtica. Contemplatives, per descomptat, no ho són. Tampoc no responen a l'esquema de paisatge-com-a-personatge, perquè la muntanya no interactua amb els dos vaquers protagonistes: no s'hi enfronten, ni l'estimen per si mateixa, ni la treballen. Sembla un simple marc on fer feina, però no.

En els "capítols" posteriors, el paisatge anirà adquirint la seva dimensió autèntica: és un símbol. Com en el drama d'Àngel Guimerà, la muntanya representa la sinceritat, el retrobament amb un mateix, l'essència i, com a conseqüència, la pau interior. A l'altre cantó, la "terra baixa", és a dir, la ciutat, serà un focus de re-

pressió, de tensions, de convencionalismes socials. La peculiaritat de la pel·lícula és que això es va desvetllant a poc a poc, de manera que l'espectador pot anar construint i perfilant la semàntica del símbol durant tota la projecció. Al final, quan rescatam les imatges del començament i n'entnem el significat, no ens queda més remei que perdonar al director una innegable tirada al bucolisme d'anunci Marlboro.¹

Quant al guió, obra de Larry McMurtry i Diana Ossana, en destaquen un parell d'aspectes. El primer, la concisió: l'espectador es creu la història a partir d'un desenvolupament precís, mai redundat, en què cada seqüència ens aporta una dosi concreta d'informació. Hi ha qui ha retret als guionistes que alguns passatges no queden prou ben explicats: ¿per què s'enamora n'Ennis, si durant els primers vint minuts la càmera no fa obvi cap indici dels seus sentiments? ¿Quin és el final d'en Jack? ¿Fins on coneix la veritat la seva dona? En comptes d'un defecte, pens que se n'ha d'admirar aquest tipus de construcció, ja que força l'espectador a un paper molt més actiu, no tan còmode i que, a més, li permet multiplicar les interpretacions. D'altra banda,

no deixa de resultar curiós que qualche crític que ha estat especialment sever en aquest punt, després es meravelli de l'hermetisme de Haneke o Kiarostami...

El segon vessant que crida l'atenció del guió són els diàlegs: no hi ha frases lapidàries, ni cursilades desfressades de literatura. En canvi, hi ha alguns silencis d'allò més explícits i poètics, sobretot el del final: no cal que n'Ennis acabi la seva darrera frase, perquè ja sabem tot el que conté.

El tercer aspecte interessant del guió és la relació amb els personatges. Com passa amb el paisatge, també en aquest cas la pel·lícula va creixent i fent-se més sòlida a mesura que avança el metratge. Al principi, es limita a una freda exposició dels fets, però a poc a poc va evolucionant cap a una descripció que es mou entre la comprensió i una gens dissimulada condescendència. Quan sembla que s'ha instal·lat còmodament en un terreny polítigament correcte, el segment final esclata en tota la seva tendresa. És, paradoxalment, una tendresa eixuta, de gestos sobris, de mirades contengudes, d'escasses paraules. Una tendresa, en definitiva, que abandona qualsevol perill de caure en la carrincloneria per revelar-se com la més autèntica de les efusions. Encara que sembli mentida, el caràcter d'aquesta història necessita, per poder destil·lar tota

l'emoció que duu implícita, una certa distància. Per això — ja em perdonareu la franquesa —, no crec que cap director gai hagués pogut rodar-la amb èxit.

Per tot plegat, podríem concloure que *Brokeback Mountain* és una pel·lícula excel·lent. Els encerts superen amb escreix alguns punts febles o discutibles. I en canvi, les raons purament cinematogràfiques em queden curtes, em sonen massa fredes, quan parl d'aquest film. Com en el cas de qualsevol obra d'art autèntica, n'he de mesurar la grandesa en funció de tots aquells amics i coneguts que m'han dit que la cinta els va pertorbar el son, que els va deixar consirosos durant uns dies, que els va fer reflexionar o recordar. ¿La bellesa intensa comporta sempre una dosi de dolor? No hi tenc resposta. Però estic convençut que, per damunt del tractament fotogràfic o la construcció del guió, la torbació emocional que provoca és el gran mèrit d'aquesta bellíssima i dolorosa història d'amor que en cap moment no esmenta la paraula *amor*. ■

(1) Parlant d'esteticisme, també és cert que la història hauria estat més trencadora —però potser no més autèntica— si en comptes de dos actors joves i guapos hi haguessin posat dos vaquers amb panxa, barba i molt de pèl en el pit, però tenint en compte els imperatius comercials de Hollywood, no els podem demanar més gosadia, als productors.